

Raná tvorba Jana Zábrany (1931–1984), tj. básně z počátku padesátých let 20. století, je označení, které má několik významů. Nejméně dvě desetiletí po sesutí české varianty orientálního sovětského režimu, kdy mohlo započít postupné vydávání Zábranových uměleckých textů, se za ranou tvorbu pokládaly první verze Zábranových sbírek, vydaných v letech 1965 (*Utkvělé černé ikony*) a 1968 (*Stránky z deníku a Lync*). Vznikaly o deset až patnáct let dříve a v obsáhlém výběru je omezenému okruhu čtenářů představil Hiršalův a Kolářův strojopisný almanach z roku 1956 *Život je všude* (tiskem vyšel v roce 2005). Jistou základní orientací o textové podobě těchto básní – která se od té publikované v šedesátých letech ovšem nijak zásadně nelišila – přinesl vydavatelský aparát souborné edice z roku 1993 (*Básně*, ed. Jiří Trávníček).

V roce 2010 a pak o dvanáct let později však nakladatelství Torst přineslo v uspořádání Jana Šulce dva objemné svazky Zábranových básní z pozůstalosti. *Nápěvy* (publikováno s formálním vrocením 2007) soustředily autorovu poezii z let 1945–1954, *Havran* z období 1954–1984.¹ A jakkoli se vznik části těchto textů časově kryje s genezí veršů, jež byly publikovány v oněch třech sbírkách v šedesátých letech, jsou to právě básně z *Nápěvů* a prvních osmdesát stran z *Havrana*, které význam „raná tvorba Jana Zábrany“ přeznačily.

Předmětem zájmu bakalářské práce Barbory Mlchové se z této rané Zábranovy tvorby staly autorem koncipované celky *Nápěvy* (z let 1952–1953; titul použil Jan Šulc současně jako název celého svazku s první částí Zábranovy pozůstalosti), *Únor 1954* a s nimi se v různé míře překrývající *Jeviště jednoho jara* (1952–1954).² Autorka na úvodních stranách stručně rekapituluje zákruty básníkovy života, které byly těsně spjaty s vydáváním, resp. s omezenými možnostmi publikačními, a s oporou o základní literaturu předmětu představuje poetiku/poetiku tří sbírek zveřejněných za autorova života.

Jádro bakalářské práce pak tvoří rozbor oněch tří celků z básníkovy pozůstalosti. Barbora Mlchová se nezabývá, resp. nemůže zabývat jejich genezí (torstovské edice jsou vypraveny jako vydání čtenářská s minimem informací o podobě rukopisů a strojopisů), ale logicky vychází ze znění, které bere *pro tempore* za kodifikované. S vědomím o pohyblivosti, resp. neukončenosti zábranovského tvůrčího procesu, který je podle všech dosud známých údajů inherentní autorovu celému básnickému dílu – včetně tří sbírek z šedesátých let –, přistupuje autorka k jednotlivým celkům a u každého ve čtyřech krocích rozkrývá jejich jedinečnou povahu. Mohu-li její výzkum shrnout, je to u *Nápěvů* napětí mezi písňovým, melodickým charakterem veršů a tématem konečnosti, u *Února 1954* je to rozvolnění básnického výrazu směrem k mluvenosti, a to nejen expozicí přímých promluv nebo napodobováním scénického dialogu, ale i takříkajíc v autorské řeči, v *Jevišti jednoho jara* ve zdůrazněně zpodobovaném plynutí lidského života dominuje polarita já–ty.

Práce se rodila těžce, každá kapitola měla tři čtyři verze. Málodky jsem však při vedení studentských prací mohl sledovat tak důkladné zpracovávání impulsů k přehodnocení vlast-

¹ V jistém vzorku (na padesáti stranách) představil už v roce 1991 Zábranovu nepublikovanou tvorbu do první poloviny padesátých let Jiří Trávníček ve výboru *Jistota nejhoršího*, a zpřístupňování básníkovy pozůstalosti tak vlastně zahájil.

² V Šulcových chronologicky koncipovaných edicích se tyto tři sbírky-cykly poněkud ztrácejí mezi stovkami jiných básnických textů, z nichž Zábrana žádný celek nekoncepivoval.

ního postupu, ke studiu relevantní literatury, k možnostem interpretace na dosud nepracované látce. Snad to mohu do úředního dokumentu napsat: Z výsledné podoby bakalářské práce mám upřímnou radost. Spis přináší nad rámec žánru bakalářské práce původní výklad, který by možná mohl být po nějaké formální úpravě publikován v odborném tisku (Zábranovým básním z pozůstalosti se při symposiu v roce 2015 ani ve vydaném sborníku v roce 2018 „monografická“ pozornost nevěnovala, a žádná původní interpretace nezazněla ani po vydání *Havrana* v roce 2022).

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „výborně“.

Doc. dr. Michael Špirit

13. srpna 2024